

Töö erinumber, detsember 2006

Sinuga

Eesti Puuetega Inimeste Koda

Puudega inimene – kasutamata tööjõud

**Tööturuteenused ja
-toetused
Lionsid tunnustavad**

Sisukord

- 3 **KATRE LAMBUS**
Tööandja – ära lase oma võimalust käest!
- 4 **AIVE SARJAS**
Tööandja valik: puudega töötaja või puuduv tööjõud
- 6 Sotsiaalministeerium uuris
puuetega inimeste vajadusi
- 7 **HELVE LUIK**
Projekt: puuetega inimeste
ettevalmistamine tööturule sisenemiseks
- 8 **URVE KIMMEL**
Mulgid on teotahtelised
- 10 **KATRI SIEMER**
Psüühikahäirega inimene on hea töötaja
- 12 **LIISA RAUDSEPP**
„Värviline vihmavari” ergutab tööd otsima
- 14 Tööturuteenuste ja -toetuste seaduse tutvustus
- 15 Lionsid tunnustavad erivajadusega noort inimest

TOIMETUS

Toompuiestee 10
10137 Tallinn
epikoda@epikoda.ee
Tel 6616629

Peatoimetaja
Eha Leppik, 5543180,
eha.leppik@mail.ee
Toimetaja
Aive Sarjas, 5079962,
aivesarjas@hotmail.ee
Keeletoimetaja
Juhan Nurme, nurme@hotmail.ee
Kujundus ja küljendus
Egon Erkmann, 6412528

Kaanefoto Aive Sarjas

Toimetusel on õigus
kaastöid lühendada
ja toimetada.

Sinuga väljaandja on
MTÜ Eesti Puuetega
Inimeste Koda.

Sinuga ilmub 3-4 korda aastas.

Toetab Euroopa Liit

Eesti Puuetega Inimeste Koda

www.epikoda.ee

Tööandja – ära lase oma võimalust käest!

Eestit kummitab viimasel ajal tööjõupuudus. Töökäsi lihtsalt ei jätku. Firmed on valmis neid vabariigi teisest otsast töökohale ning õhtul koju tagasi sõidutama. Asutused värbavad töötajaid kampaaniate käigus otse tänavatel ning kaubanduskeskuste juures. Üha rohkem räägitakse võõrtööjõu sissetoomisest.

Seevastu meie põhjanaabrid rakendavad Eestiga võrreldes rohkem erivajadustega inimesi. Olles meist majanduslikult palju tugevamal järjel, näitab nende kogemus, et kahju puudega inimeste tööle võtmisest ei teki, pigem vastupidi. Ühiskonna seisukohalt on see suur raiskamine, kui osa elanikkonnast oma oskused ja anded tööturul kasutamata jätab. Lisaks on kõigil kodanikel julgustav näha, et elu läheb edasi ka siis, kui nende endi või nende lähedastega midagi juhtub. Neid ei ähvarda ühiskonnast välja tõrjumine haigestumise või vigastuse tõttu.

Loomulikult tuleb ametisse võtta töötaja, keda vajatakse, puudega inimest nurka maskotiks võtta pole mõtet! Põhjust tööle võtmiseks ei anna üksnes see, et sel teemal palju räägitakse või et meis tärkav inimlikkus käsib endast nõrgemale võimaluse anda. Ei, niisama kampaaniat pole vaja! Lihtsalt ei maksa karta, kui keegi veidi teistsugune töökohta tahtma veeb, lonkab või kõigub. Kui inimene hakkama saab või kui on võimalus tema väljaõpetamiseks, siis miks mitte teda tööle võtta?! Tööandja saab endale hea töötaja. Inimene, kellel on paljud tegevused elus takistatud, teeb tööd, mis jõukohane ja sobilik, suure innuga ning väga kohusetundlikult.

Olen kokku puutunud liikumispuudega inimestega. Julgen väita, et palgates sellise töötaja, märkab tööandja ühel hetkel kaasnevaid plusse: liikumine on töötajal teadagi raskendatud, seega istub korralikult oma tööpaigas, ei korralda isiklikke asju. Alati on selge, kust teda töö ajal leida.

Enamus erivajadustega töötajatest, keda mina tunnen, ei vaheta töökohta kergelt – nad ei jookse lihtsalt parema

pakkumise peale minema. Neil on reeglina raske sobivat kohta leida ning tööpaika oma puudest tulenevatele vajadustele kohandada lasta. Samas ei maksa puudega töötajat alahinnata, arvates, et tal pole nagoonii kuhugi minna. Neile ei saa ega tohi maksta madalamat palka või mitte pakkuda soodustusi. See oleks diskrimineerimine.

Erivajadustega inimestele makstakse ka pensioni. See on väike, aga siiski kindel sissetulek, millega esmaseid kulusid katta. Seega, kui tööandja puudega töötajat nõogib, on viimasel suhteliselt kerge töökohtast loobumise kasuks otsustada.

Kui aga tööandja veidi vaeva näeb, siis töötaja nii lihtsalt ei lahku. Töökohta sobivaks ja ligipääsetavaks muutmine ei nõua enamasti suuri ümberkorraldusi: eemaldada uksepakud, teha ukсед kergelt avatavaks, lisada mõni käetugi vastavalt vajadusele, hoolitseda talvel libedusetõrje eest. Sellised väikesed kohandused ei lähegi nii kalliks maksma kui arvatakse.

Ei ole põhjust karta ka puudega töötaja tervise pärast. Puue pole ju haigus, erivajadusega inimese seisund on stabiilne. Ta on kindlasti mingil eluperioodil suhteliselt palju aega haiglas olnud, seega on ta oma tervislikust seisukorrast paremini informeeritud kui tavainimene.

Eespoolöeldu oli mõeldud motiveerimaks tööandjaid. Lõpetuseks mõned sõnad ka töövõtja innustamiseks. Inimesel, kes aastaid kodus veetnud – hommikud on pikad, suved vabad ja elu vaatamata tööta olekule ikka edasi läinud – on tõenäoliselt raske ennast tööle või tööd otsima minema sundida. See tunne on tuttav ka mulle. Olin üle kolmekümne, kui esimest korda tõsiselt tööle käima hakkasin. Algas ei olnud kerge, kuid hiljem on mul palga saamisest raske loobuda olnud. See pole siiski ainus põhjus, mis tööpäeva hommikuti vara üles tõusta aitab. Igale inimesele on tähtis tunda ennast vajalikuna ja toimivana. Tunnustuse soov on üks inimese põhivajadusi.

KATRE LAMBUS

*Estonian Air Cargo klienditeenindaja,
ratastoolikasutaja*

Tööandja valik: puudega

Küsi milliselt tööandjalt tahad, kõik ütlevad, et hetkel on Eestis tohutu tööjõupuudus. Ühe suure tootmisettevõtte juht rääkis mulle hiljuti, et vabad ehk siis tööd otsivad töötajaid rabatakse lausa lennult. Kui tundub, et oled sobiva kandidaadi leidnud, tuleb talle kohe tööpakkumine teha, muidu oled ilma. Kuigi riik aitab nii tööandjatel tööjõudu kui tööd teha soovivatel inimestel töökohti leida, pakkudes erinevaid tööturuteenuseid, on meil tööga hõivatud puudega inimeste arv võrreldes Lääne- ja Põhja-Euroopa riikidega ikkagi piinlikult madal. Milles asi? Vestlesin sel teemal Sotsiaalministeeriumi tööturuosakonna peaspetsilisti **Helmi Tamperega**.

AIVE SARJAS

Sinuga

Tööjõupuudus kummitab järjest enam. Kas töövõtja on leidnud puudega inimese kui töötaja?

Oleme sel teel alles suhteliselt alguses. Ma loodan, et teadlikkus kasvab iga päevaga ning puudega töötajat märgatakse.

Riik pakub nii puudega töötajale kui tema töölevõtjale mitut erinevat teenust. Kahte teenust – tööruumide ja -vahendite kohandamine ning töötamiseks vajaliku tehnilise abivahendi tasuta kasutada andmine – on alates aasta algusest kasutatud vaid paar korda. Miks nii?

Tõesti, nimetatud teenuste kasutajate hulk on olnud väga väike. Peamiselt seetõttu, et need on teenused, mis on mõeldud töötajatele, kes on piltlikult öeldes suhteliselt „kobedad”, kes on valmis ilma eelneva koolituse, tööharjutuse, nõustamise või tööpraktikata kohe tööle asuma. Puudega inimestel, kes paljudel juhtudel on pikka aega tööturult eemal olnud, kulub aga väga palju aega selleks, et temast üldse töötaja saaks. Esmalt tuleb teda motiveerida ühiskonda tagasi tulema. Ja see võtab aega. Tööturuameti konsultandid, kes töötavad puuetega inimestega, räägivad, et puudega töötamise motiveerimine võ-

tab nõ tavad töötuga võrreldes kaks korda rohkem aega. Ka on puudega inimeste motivatsioon tööd otsida väga madal.

Teine aspekt on see, et nende teenuste kasutamisega kaasneb tohutu bürokraatia. Peab olema väga palju pealehakkamist, et end sellest läbi närida.

Abinõudena oleme mõelnud bürokraatiat vähendada ning pakkuda teenuseid ka töötavatele puudega inimestele, et vältida töötuksjäämist neile sobimatu töökeskkonna tõttu. Samas ei saa tööandjalt võtta täielikult vastutust töökeskkonnatingimuste parandamise eest.

Millest see motivatsioonipuudus tuleb? Palka on ju hea saada.

Puudega inimesed ise ütlevad, et nad on ebakindlad – ühelt poolt oma oskustes ja teisalt võimaluses üldse kunagi tööd leida. Nende enesehinnang on habras. Ja julgust jääb väheks. Kardetakse tööandjapoolset vastasseisu, arvates, et kes see ikka tahab endale puudega töötajat.

Loomulikult on puuetega inimes-

te hulgas ka neid, kes soovivad väga-väga tööle minna. Nende motivatsioon on kõrge, nad teevad ise tööd leidmiseks pingutusi ning leiavadki sobiva ameti üsna pea.

Kas olete täheldanud mingit vahet motivatsioonis ja töö leidmise ajas nende inimeste vahel, kelle enne nõ puudeliseks jäämist oli töökoemus ja kel polnud? Kui jah, siis millest selline vahe?

Hea küsimus! Mingitele faktidele ma kahjuks tugineda ei saa, sest vastavad andmed puuduvad. Samas on selge, et tugivõrgustik – perekond, sõbrad, tuttavad – mängib väga tähtsat rolli. Tulemus sõltub sellest, kas tugivõrgustik on aidanud puudega inimesel kukkuda õpitud abituse sügavusse või upitanud teda ülespoole andes jõudu ja usku elada tavalise, kuigi enamikust erineva inimese elu.

Kui inimesele on määratud töövõimetuse protsent või puude raskusaste, pole see töötamiseks takistus. Kuigi seda arvavad sageli nii tööandjad kui töövõtjad. Asjatult, karta ei ole

vaja.

Kahetsusega tuleb nentida, et meie selgitustöö, mis puudega inimesi tööandjatele esitledes rõhutab mitte puuet, vaid näitab neile kätte kasutamata tööjõuresursi, on seni üsna tagasihoidlik olnud.

“Võimalusi puuetega inimestele tööd leida on olemas küll, tööandja ja töövõtja peavad lihtsalt teienteist üles leidma.”

Kes on Eestis üldse puudega inimene?

Puudega inimene on Eestis see, kellele on määratud puude raskusaste ja töövõimetuse protsent. Need protsendid ei aita tööhõivekonsultantidega puudega inimest töö otsimisel kuidagi. Konsultandil oleks vaja hoopis teada, millise iseloomuga inimesele sobib ja mida tema tervislik seisund teha lubab. Tegelikult peaksime määrama hoopis töövõime protsenti.

Süsteemi muutmine on aga väga pikaajaline töö, seda ei saa teha ühekahe kuuga, isegi aastaga mitte.

töötaja või puuduv tööjõud

MTÜ Elulõng projektis psüühikahäiretega inimestele olid osalejad edukad erinevates töövaldkondades. Pildil osalejad õmbluspraktikal (vt lisaks lk 10).

Kuigi töötaja ei pea tööandjat oma puudest ja töövõimetuselt teavitama, oleks seda siiski tark teha, sest tööandja saab seda töökohustuste määramise arvesse võtta.

Viimasel ajal on Eestis erinevate europrojektide kaudu liikumas väga palju raha, mida kasutatakse töötute tööleaitamiseks. Projekte ellu viivad inimesed räägivad, et nad peavad töötuid ti-

kutulega taga otsima. Tundub, et meil on lisaks tööjõupuudusele ka töötute puudus tekkimas.

“Kui inimesele on määratud töövõimetus protsent või puude raskusaste, pole see töötamiseks takistus. Kuigi seda arvavad sageli nii tööandjad kui töövõtjad.”

Jah, tõesti – töötute puudus on varsti käes, töötuna on suures osas alles jäänud väga raske kontingent, kes ei tahagi tööle minna. Kuna eestlase tervis on suhteliselt halb, siis peaks edaspidi panustama senisest enam tööjõu hoidmisel, töötuse ennetamisele ja töökeskkonna paran-

damisele.

Samas jääb jätkuvalt üles probleem, et meil on palju mitteaktiivseid puudega inimesi. On kurb, kui inimene kängub nelja seina vahel, selle asemel, et elust rõõmu tunda.

Meil on puudulikult arenenud vaheetapid enne avatud tööturgu ja vähe alternatiivseid tööturuteenusi – töötube, aktiviseerimiskeskusi. Samuti võiks rohkem inimesi töötada osalise või paindliku tööajaga. Seega, võimalusi puuetega inimestele tööd leida on olemas küll, tööandja ja töövõtja peavad lihtsalt teineteist üles leidma. Puudega töötu võib vabalt asendada puuduvat tööjõudu.

Sotsiaalministeerium uuris puuetega inimeste vajadusi

Eestis loetakse puudega inimesteks anatoomilise, füsioloogilise või psüühilise struktuuri või funktsiooni kaotusega või kõrvalekaldega inimesed, kes vajavad kõrvalabi, juhendamist või järelvalvet.

2006. aasta alguse seisuga oli puue määratud enam kui 113 000 inimesele ehk umbes 8,4%-le elanikkonnast.

Selleks, et saada paremat ülevaadet puuetega inimeste toimetulekust ning vajadustest, korraldas Sotsiaalministeerium 2005-2006 puuetega inimeste toimetuleku ja vajaduste uuringu. Selle eesmärgiks oli kaardistada puuetega inimeste toimetulekuprobleemid, hinnata probleemide lahendamiseks loodud teenuste-toetuste kättesaadavust ja sobivust ning analüüsida täiendavat abivajadust igapäevaelus toimetulemiseks.

Püstitatud eesmärgi täitmiseks viidi läbi läbilõikeline küsitlusuuring. Küsitletavate nimekirja moodustati Sotsiaalkindlustusameti registri põhjal, mille andmete alusel makstakse puuetega inimestele sotsiaaltoetusi. Küsitlusuuringusse kaasamiseks küsiti registrist juhuvalikuga võetud 3657-lt 16-74-aastaselt inimeselt nõusolekut uuringus osalemiseks. Osalema nõustus 1317 puudega inimest. Küsitluse viis läbi Turu-uuringute AS, kes küsitles 967 inimest üle kogu Eesti.

Kolm suuremat teemaderingi, läbi mille iseloomustati uuringus puuetega inimeste tööelus osalemist, olid oskused ja teadmised, töökorraldus ning kõrvalabi vajadus.

Kokkuvõtteks võib öelda, et mittetöötavatel puuetega inimestel on teatud valmisolek tööle minna olemas. Samas eeldaks selle valmisoleku realiseerimisele nii puudest tulenevate erivajadustega arvestavat töökohta, võimalusi arendada töötamiseks vajalikke oskusi ja teadmisi, kui erivajadust toetavat kõrvalabi ja füüsilist keskkonda, sh transporti.

- Uuringu läbiviimise hetkel töötas 16-74-aastastest puuetega inimestest 10%. 2005. aastal töötas Eesti Tööjõu-uuringu andmetel kõigist 15-74-aastastest inimestest 58%.

- Selgus, et puuetega inimeste valmidus tööle minna on üpris madal. 16-74-aastastest puuetega inimestest, kes ei tööta ega tegele ettevõtlusega, sooviks tööle minna vaid 19%, 75% ei soovi tööle minna ning 6% on kõhklevad seisukohal. Tööle minemise soov sõltub puudega inimese ja tema leibkonna majanduslikust olukorrast. Need tööealised, kellel on enda hinnangul suuremad probleemid majandusliku toimetulekuga, soovivad sagedamini tööle minna.

- Tööle minna soovivatest 16-64-aastastest puuetega inimestest on aktiivselt tööd otsinud vaid kolmandik. Töö leidmiseks on nad kasutanud töökuulutusi (54%), lähedaste ja tuttavate abi (43%). Otse tööandja poole pöördus 23% tööotsijaist, töötusimiskuulutusi avaldas 16%. Tööturuameti ja puuetega inimeste organisatsioonide poolt pakutavaid teenuseid on kasutanud suhteliselt väike hulk tööd otsivatest puuetega inimestest, vastavalt 10% ja 13%.

- Mis motiveerib tööealist puudega inimest tööle asumata? Enim märgiti vajadust teenida raha ja olla seeläbi majanduslikult sõltumatum (88%). Teine suur motivaator on soov ennast läbi töö teostada ja midagi saavutada (80%).

- Täisajatööd, so 40 tundi nädalas eelistab 30% tööle minna soovivatest puuetega inimestest. Nende seast ligi kaks kolmandikku aga oleks valmis vastu võtma ka osajätöö. 60% eelistaks osajätööd ning neist kolmandik võtaks vastu ka täisajatöö. 10% tööle minna soovijatest ei oma eelistust tööaja suhtes.

- 54% tööle minna soovijatest eelistaksid töötada ettevõttes asuval töökojal, samas 40% neist oli aga valmis töötama ka kodus. Seega, puuetega inimesed eelistavad kindlat ja püsivat töökohta, kuid sooviks töötada osajajaga.

- Lisaks erivajadusi arvestavale töökorraldusele vajavad puuetega inimesed erinevat kõrvalabi, oskuste arendamist ning toetavat keskkonda. Eelkõige vajavad nad sellist abi, mis arendaks nende inimkapitali – koolitus, praktika, nõustamine. Kaks kolmandikku vastanutest oli nõus kas ümber õppima või uut eriala omandama.

- Probleemiks on transport – puuetega inimesed tunnetavad, et neil pole tarvilikke võimalusi liikumiseks, tööl käimiseks ja töö tegemiseks. Samuti vajatakse liikumisel kõrvalist abi ning füüsilise keskkonna kohandamist. Töö leidmise ja tööle saamise takistustena kumas läbi teatud pessimism – 91% tööle minna soovijatest oli seisukohal, et neil on puude tõttu raske sobivat tööd leida. 78% arvas, et tööandjad eelistavad puudega inimesi mitte tööle võtta.

Allikas: Sotsiaalministeerium, www.sm.ee. Uuringuraporti koostasid Märt Masso ja Katrin Pedastsaar.

Projekt: puuetega inimeste ettevalmistamine tööturule sisenemiseks

Elluviija: Sihtasutus Eesti Puuetega Inimeste Fond

Rahastajad: Euroopa Sotsiaalfond, Hasartmängumaksu Nõukogu (riigieelarvest)

Kestus: 24 kuud (01.01.2005-31.12.2006)

Kogumaksumus: 9 879 384 krooni, sellest Euroopa Sotsiaalfond 7 879 384 krooni

Rakenduspiirkond: Eesti

HELVE LUIK Projektijuht

Projekti sihtgrupiks olid tööelised mittetöötavad puuetega inimesed, vähemal määral ka tööga hõivatud puuetega inimesed. Sihtgrupini jõuti Eesti Puuetega Inimeste Koja liikmesorganisatsioonide kaudu proaktiivseid (st kliendi pöördumist ennetavaid) meetmeid kasutades. Isikliku kontakti loomise järgselt ning isiku soovi korral pakuti talle võimalust projektis osalemiseks.

Projekti eesmärk: Puuetega inimeste iseseisva toimetuleku soodustamine läbi teavitamise, koolitamise ja sotsiaalse integratsiooni, nende tööturule ja kutseõppesse sisenemiseks ettevalmistamine ning tööga hõivatuse suurendamine.

Projekti alaeesmärgid:

- Teavitada tööelisi puuetega inimesi rehabiliteerimise, kutseõppe ja töötamise võimalustest, tööturu- ja sotsiaalteenustest ning -toetustest;
- Valmistada tööelised tööga hõivatud puuetega inimesed Eesti Puuetega Inimeste Koja liikmesorganisatsioonide vahendusel ette tööturule või kutseõppesse sisenemiseks või aidata tööga hõivatud puuetega inimestel säilitada töökohta õpetades iseseisvaks toimetulekuks ja abivahendite kasutamiseks vajalikke oskusi, pakkudes sotsiaalset ja psühholoogilist nõustamist ning võimalusi sotsiaalseks integratsiooniks;

- Arendada kohalikul tasandil puuetega inimeste, ettevõtjate ja haridustöötajate koostööd.

Projekt oli uuendusliku (innovatiivse) iseloomuga, sest:

- puuetega inimeste nõustamisel ja koolitamisel kasutati kliendi pöördumisi ennetavaid meetmeid (nt nõustaja või koolitaja läheb nõustatava juurde mitte ei oota, millal klient tema juurde tuleb);
- hakati mitteaktiivseid puuetega inimesi tööturule ja kutseõppesse sisenemiseks ette valmistama – seni pole ükski institutsioon sellega süstemaatiliselt tegeleenud;
- arendati kohalikul tasandil puuetega inimeste, ettevõtjate ja haridustöötajate koostööd.

Finantsiliselt kaalukaim (93 %) tegevus oli projektis osalejate tööturule sisenemiseks ettevalmistamine. Koolituste, nõustamiste ja sotsiaalse integratsiooni ürituste läbiviijate leidmiseks kuulutas sihtasutus Eesti Puuetega Inimeste Fond koja liikmesorganisatsioonide ja nende allorganisatsioonide (kokku 273) hulgas välja projektikonkursi. Kokku laekus kolmes voorus 42 projektitaotlust, neist rahuldati 36.

Kavandati, et projektis osaleb kok-

ku 600 töötut puuetega inimest, tegelikult on osalejaid olnud kordades enam – tervelt 2916, töökohta on endale leidnud 107 inimest. Head tulemus on saavutatud tänu sellele, et:

- meil on hästi arenenud ja tugev üleriigiline puuetega inimeste organisatsioonide võrgustik – kõigis maakondades ning lisaks Tallinnas on moodustunud regionaalne puuetega inimeste koda, kellele liikmeteks on kokku 226 erinevat puuetega inimeste organisatsiooni.
- maakondlikel puuetega inimeste kodadel ja paljudel nende liikmesorganisatsioonidel on tihe koostöö kohalike omavalitsustega.

Projekti käigus koguti osalejatelt teavet nende mittetöötamise põhjuste kohta ning uuriti võimalusi põhjuste kõrvaldamiseks. Kogutud andmed võimaldavad planeerida meetmeid puuetega inimeste tööga hõivatuse suurendamiseks.

Mulgid on teotahtelised

Euroopa Sotsiaalfond on Viljandimaa puuetega inimestele palju rõõmu toonud. Kohalik puuetega inimeste nõukoda esitas kahe aasta jooksul Eesti Puuetega Inimeste Fondile neli projektitaotlust, mis kõik ka heaks kiideti.

URVE KIMMEL

Viljandimaa Puuetega Inimeste Nõukoja tegevdirektor

2005. aastal alustas Viljandimaa Puuetega Inimeste Nõukoda sellest, et püüdis üles leida puudega inimesed, kes olid tööealised, kuid ei töötanud ega kuulunud ka ühessegi erivajadustega inimeste organisatsiooni. Arvati, et nende elu oleks rõõmsam, kui nad saaksid vahel kodust väljas käia, seltskonnas viibida ning lisaks ka häid nõuandeid kuuleksid. Projekti tegevuses osales enam kui 800 inimest, kellest küsitluslehe töötamise või täiendõppe soovi kohta täitsid 82. Projektimeeskond julgustas puudega inimesi tööd otsima, tööhõiveametiga suhtlema ning enda eest seisma. „Sageli ei julge erivajadustega inimesed ühiskonnaellu sekkuda, nad jäävad koju nelja seina vahele.

Üksi kodus konutamine tekitab aga pingeid ja stressi, vastasseisu nii iseenda kui ühiskonnaga,” sõnas projekti ideed tutvustades Eesti Puuetega Inimeste Koja juhatuse esimees **Helve Luik**, kes ka ise Viljandi- maalt pärit.

Mõisakülas esines Peep Raju tööturuametist.

Kohaliku omavalitsuse tähtis roll

Infopäevi korraldas projektimeeskond Võhmas, Suure-Jaanis, Karksi-Nuias, Tarvastus, Abjas ja Viljandis. Kokkutulnutele jagasid igapäevaeluks vajalikku teavet Tartu Pensioniameti Viljandi büroo juhataja **Kersti Miller**, Viljandi Maavalitsuse puuetega inimeste kaitse spetsialist **Gert Elmaste**, Viljandi

Infotund Värskas.

Tööhõiveameti projektijuht **Riina Tammann** ja juhtumikorraldaja **Silvi Kalda**. Räägiti toetustest, pensionitest, teenustest, ümberõppe võimalustest ja isegi oma ettevõtte loomisest. Üritustel oli ka meelelahutuslik osa: esinesid näitleja **Luule Komisarov** ja Viljandi Invateater “Karlenda”.

Omavalitsuste sotsiaaltöötajad olid projektile väga suureks toeks. Näiteks Tarvastu valla sotsiaaltöötaja **Kanni Männiste** saatis kõigile puudega inimestele koju nägusad kutsed, samuti kohalikele tööandja-

tele. Lisaks organiseeris ta soovijatele transpordi, et nad saaksid ka siis infopäevale tulla, kui ühiskondlikku transporti kasutada ei saa. Abja valla sotsiaaltöötaja **Mari Saarela** õhutusel tekkis sealsetel erivajadustega inimestel huvi oma organisatsiooni loomiseks.

Puudega inimesed on ühiskondlikult aktiivsed

Projekti lõppedes registreeritigi uus organisatsioon: Lõuna-Mulgimaa Puuetega Inimeste Ühing, mille liikmed on Abja ja Halliste vallast ning Mõisaküla linnast pärit puuetega inimesed. Saarela sõnul on ühingu loomine väga hea näide puudega inimeste ühiskondlikust aktiivsusest:

„Nii nagu puudeta inimesed, on ka nemad huvitatud ühistegevusest, oma kogemuste jagamisest ja teiste nõuannete kuulamisest.” Kolm projektis osalenud inimest asusid õppima tööhõiveameti poolt pakutaval täienduskursusel ning üks valmistis end ette õppimaasumiseks Astanagu Kutse-rehabilitatsiooni Keskuses.

2006. aastal taotles nõukoda uuesti Eesti Puuetega Inimeste Fondilt Euroopa Sotsiaalfondi raha. See-

kord oli eesmärgiks valmistada tööealised tööga hõivamata puudega inimesed ette tööturule või kutseõppesse sisenemiseks, õpetades iseseisvaks toimetulekuks ja abivahendite kasutamiseks vajalikke oskusi, pakudes sotsiaalset ja psühholoogilist nõustamist ning võimalusi sotsiaalseks integratsiooniks.

Õpiti tundma iseennast ja pakutavaid võimalusi

Projekti raames said soovijad õppida

arvuti kasutamist ning proovida siidi- ja klaasimaali, tutvuti füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemisega, õpiti elulookirjelduse kirjutamist ja lihviti eneseväljendusoskust.

Käidi kaemas õpikeskkonda Astangu Kutserehabilitatsiooni Keskuses ja Viljandi Ühendatud Kutsekeskkoolis. Lisaks saadi osa rehabilitatsioonikursusest Väraska Sanatooriumis, kohtuti tööturu- ja sotsiaalkindlustusameti töötajatega, tutvuti põhiseaduse ja teiste vajalike õigusaktidega.

Eritähelepanu puuetega noortele

Projekti "Viljandimaa puuetega noorte ettevalmistamine kutseõppeks ja tööturule sisenemiseks" juhib **Reet Loit** Viljandi Kurtide Ühingu. „Tahame üles leida need noored, kes on jäänud tegevusetult koju ega ole leidnud sobivat õppeasutust või töökohta. Sihtgrupi vanuseks on 18–35 eluaastat,“ sõnas Loit.

Noortele on tutvustatud õppimisvõimalusi Viljandimaa kutseõppeasutustes: Vana-Võidus ja Olustveres. Kolme grupiga külastati Astangu Kutserehabilitatsiooni Keskust, kusjuures üks grupp koosnes neist, kes liikumiseks ratastooli kasutavad.

Suvel käidi õppekursioonil Hiiumaal, tutvuti Hiiumaa Puuetega Inimeste Koja juures tegutsevate töötubade ja tööhõive projektidega, külastati Vaemla villavabrikut.

Noortegrupp rehabilitatsioonikursusel Värskas.

Vabrikus saadi teada, mis on viltimine ja kuidas viltimistehnikas esemeid valmistada.

Reet Loit: „Lisaks elulookirjelduse koostamisele said osalenud selgeks ka selle, kuidas Interneti kaasaabil ametit otsida. Projektis osalesid väga erinevate erivajadustega inimesed: oli liikumis-, nägemis- ja vaimupuudega noori, aga ka vaegkuuljaid ja kurte.“

Ka äärealade elanikke ei ole unustatud

Neljas Viljandimaal ellu viidav projekt keskendub Mõisaküla ja selle ümbruse elanikele ning kannab nime "Lõuna-Viljandimaa äärealade puuetega inimeste ettevalmistamine tööturule sisenemiseks". Projekti juhib Viljandi Vaegkuuljate Ühingu juhatuse esimees **Erika Kiviloo**. Teda abis-

tab kohalik sotsiaal- ja noorsootööspetsialist **Marina Raid**.

Mõisaküla asub maakonnakeskusest kaugel, Viljandisse sõit on keeruline ja kulukas. Palju lihtsam on üritused kohapeal korraldada. Sarnaselt eelpool tutvustatutele on sellegi projekti puhul eesmärgiks puuetega inimeste julgustamine ja neile vajaliku teabe jagamine, tehes reaalselt tajutavaks võimalus elus iseseisvalt toime tulla. Oktoobris toimunud infopäeval esinenud Tööturuameti Viljandi büroo juhataja **Peep Raju**: „Puudega inimesi tuleb suunata julgelt tööd otsima, ka ümberõppes osalema. Võimalusi selleks on mitmeid. Püüame leida Mõisaküla linnaga võimalusi tihedamaks koostööks“.

Erivajadustega inimestele suunatud projektid on paljudele huvi pakkunud. Viljandimaal elavad puudega inimesed on muutunud avatumaks, seltsivamaks ja julgemaks. „Loodan, et paljud mõistavad – töö on parim vahend vaesuse ja tõrjutuse vastu. Töö kindlustab parema majandusliku toimetuleku ja elukvaliteedi kui sotsiaaltoetustest elamine,“ sõnas Helve Luik.

Tähtis on ka projektide sotsiaalne aspekt. Suheldes ja ühiselt tegutsedes kasvab eneseusk, hakatakse tunnetama oma vajalikkust. Usk eneses aga avab uusi võimalusi nii töötamiseks kui eneseteostuseks, tunnustuse leidmiseks ja suhtlemiseks.

Lõuna-Mulgimaa puuetega inimeste ühenduse loomine.

Psüühikahäirega inimene

Puuetega inimeste integreerimisest ühiskonnaellu on viimastel aastatel palju räägitud, töötamise võimalus on oluline aspekt sellel teel. Ka psüühilise erivajadusega inimeste tööalane rehabilitatsioon on nende elukvaliteedi tõstmisel olulise tähtsusega.

MTÜ Elulõng projektis osalejad praktikal: ühekordsete toidunõude pakendamine.

KATRI SIEMER

MTÜ Elulõng projektijuht

Psüühikahäirega inimeste kaasamine avatud tööturule on keerulisem füüsilise puudega isikute kaasamisest. Eelkõige on takistuseks nõukogude ajast pärit eelarvamus, mis tööandja psüühikahäirega inimest pelgama paneb. Teisalt on psüühilise erivajadusega inimese enesehinnang madal. Tuntakse häbi, et ollakse haige ega juleta seetõttu vabadele töökohtadele kandideerida.

Pikaajaliselt tööturult eemal olevatel inimestel puuduvad teadmised töö leidmiseks, nad ei oska, ei julge ega tea, kuidas pöörduda tööturumarketi või juhtumikorraldaja poole, kes neid töötõinguil juhendaks. Nende psühholoogiline ja sotsiaalne ettevalmistus on puudulik, seetõttu vajavad psüühikahäirega inimesed enne töötõingutele asumist koolitust.

Euroopa Sotsiaalfondi vahenditest mittetulundusühingus Elulõng ellu viidud projekti eesmärgiks oli kestva psüühikahäirega mitteaktiivsete tööealiste inimeste toimetuleku ja tööhõive parandamine ning nende ettevalmistamine tööturule sisenemiseks.

Kontakti loomine on määrava tähtsusega

Soovisime tutvustada töötõsimisvõimalusi ja erinevaid eneseteostuse viise, pakkuda sotsiaalset ja psühholoogilist nõustamist ning valmistada psüühikahäirega inimesi ette tööturule sisenemiseks vastavalt võimetele, kas siis avatud tööturule, töötõmise toetamise teenusele või kaitstud töökohtadele. Projektis osalesid Tallinnas ja Harju maakonnas elavad psüühilise erivajadusega inimesed.

Esimene ja ühtlasi ka üks keerulisemaid ülesandeid oli tegevusetult kodus istuvate psüühikahäirega inimeste üles leidmine. Saatsime kirju, tegime koduvisiite, avaldasime Linnalehes kuulutusi, helistasime, panime koolituse kohta käiva info üles linnaosavalitsuste sotsiaalhoolekande osakondadesse, psühhiaatriakliinikusse ja mujale. Teine raske päkel oli kontakti saavutamine ning koolitusel osalemise vajalikkuse selgitamine. Psüühikahäirega inimestele on iseloomulik, et nad pole valmis kohe uute asjadega ühinema, nende kaasahaaramine võtab palju aega. Kontakti loomine on pikaajaline protsess, võõrastesse inimestesse suhtutakse tõrjuvalt ja umbusuga.

Kõige tulemuslikumaks osutusid koduvisiidid, inimesed olid meelitatud, et neid käidi isiklikult koolitusele kutumas, samuti reageeriti aktiivselt koju saadetud kirjadele.

Koolituse vorm ja kvaliteet on väga olulised

Koduvisiitide sooritamist jätkasime kogu projekti vältel, samuti telefonikõnesid, sest mõned projektis osalejad unustasid koolituse toimumise aegu. Ikka ja jälle tuli järgmist kokusaamist meelde tuletada. Samuti oli vaja inimesi julgustada, mitmetel kippus motivatsioon poolel teel kaduma.

Moodustasime osalejatest seitse kümneliikmelist gruppi, kolm eesti- ja neli venekeelset, kellega tegelesid psühholoog, sotsiaaltõõtaja, grupijuhtendajad, juhtumikorraldaja ja jurist. Teemad olid valitud selliselt, et osalejad saaksid julgust ja eneseusku minna tööle avatud tööturule. Rääkisime, kuidas ja kust otsida tööd, jagasime teadmisi puuetega inimeste õigustest ja võimalustest konkureerida tõiõuturul võrdsetel alustel koos teiste inimestega, kuid ka sellistel psüühikahäirega inimestele olulistel teemadel nagu hügieeni tähtsus

on hea töötaja

inimese elus, suhtlemine kaasini-
mestega, tervislik toitumine ja muu.
Käsmus toimunud laagrites kasutati
loengutest intensiivsemat grupitööd.

Meie koostööpartneri Merimetsa
Tugikeskuse erinevates töötubades
viisime läbi praktika, eesmärgiks oli
harjutada tööl käimist ning vastutust
– ärgata õigel ajal, jõuda kokku lepi-
tud ajaks tööle, suhelda kollektiivis,
õppida uusi oskusi jne. Võimalus oli
end proovile panna kas õmbluse, pa-
beri- ja papitööde või maalimise töö-
toas, aga ka tarbekunstiringis, toit-
lustamise või arvutiõppe rühmas.
Mitmed praktikal osalenutest leid-
sid, et selline töövorm on neile sobiv
ning nad töötavad tänaseni Merimet-
sa Tugikeskuses kaitstud töökohtadel.

Tööandja ei pea töövõtjat pelgama

Psüühikahäirega inimeste ees on
tööandjatel siiani hirm, nad ei näe
neis töövõtjaid. Oluline on, et ka (po-
tentsiaalsel) tööandjal oleks võimalik
küsida nõu ning saada abi ja toetust.
Tutvustasime psüühilise erivajadu-
soga inimesi kui tööhõives kasuta-
mata ressursi, selgitasime tööandja-
tele, et konkurentsivõimeline võib
olla ka töötaja, keda vaevab psüühi-
kahäire.

Kohtumisõhtul osales kümme töö-
andjat, põhiliselt kaupluste persona-
lijuhid. Merimetsa Tugikeskuse te-
gevdirektor jagas kogemusi psüühi-
kahäirega inimestest kui töövõtja-
test. Tihe koostöö on Elulõngal lisaks
Merimetsa Tugikeskusele ka Selveri
ning firmaga Pilve Piir.

Psüühikahäirega inimene tahab tööd teha

Tulemustest – projektis osales 76 ini-
mest, neist jättis koolituse poolele
vaid kuus. 24 inimest asusid peale
projekti lõppu tööle, kaks neist ise-
seisvalt ning neli läbi Merimetsa Tu-
gikeskuse avatud tööturule, ülejäänud
kaitstud töökohtadele tugikeskuse-
s. Läbi tugikeskuse avatud tööturul
töötamine on tööandjale ja töövõtja-
le eriti soodne. Tööd pakkuva ettevõt-
te ja tugikeskuse vahel sõlmitakse
koostööleping, tugikeskus pakub va-
jadusel abi ja toetust nii firmale kui
psüühikahäirega inimesele.

Projekti õnnestumisel mängis
suurt rolli projektimeeskonna leid-
likkus ettetulevate raskuste ületami-
sel. Projektis osalejad jäid koolituse
ja praktikaga väga rahule. Enamiku-
ga neist oleme siiani kontaktis, jõus-
tame jätkuvalt nii psüühikahäirega
inimesi kui nende tööandjaid.

Kunsti- ja käsitööpraktika.

„Värviline vihmavari” ergutab

Ehkki Eestis on töötuse määr viimasel aastal langenud rekordiliselt madalale tasemele, pole sellega kaasnenud puuetega inimeste tööga hõivatuse kasvu.

LIISA RAUDSEPP

Psühholoog, projekti „Värviline vihmavari” nõustaja

Puudega inimese jaoks võib tööleminek olla raske mitmel põhjusel: keerule on leida sobivat töökohta, kuna tervis ei luba täistööaja ja -koormusega töötada; töökohale ei pääse liigi; transpordikulud on suured; puudub spetsiifiline väljaõpe; kodus teostatavate tööde jaoks puuduvad oskused või vahendid.

Töö leidmisega seotud probleemide lahendamiseks on kaks peamist võimalust: kas muuta väliseid tingimusi – kohandada töökohti, toetada tööandjaid puudega inimese töölevõtmisel, asutada toetatud ja kaitstud töökeskusi – või muuta sisemisi, inimesega seotud tegureid: tegeleda inimese füüsilise ja sotsiaalse rehabiliteerimisega, võimaldada tal omandada tööoskusi ja üldisi sotsiaalseid oskusi, et edukamalt tööd leida või töökohta säilitada. Just viimasele võimalusele on suunatud ka Tallinna Puuetega Inimeste Koja projekt „Värviline vihmavari”.

Vihmavari toetab

„Värviline vihmavari” töötab juba teist aastat. Projekti on võtnud nõuks parandada puuetega inimeste toimetulekut nende teavitamise, koolitamise ja sotsiaalse integratsiooni kau-

du. Samuti suurendada puuetega inimeste valmisolekut tööturule siseneamiseks ning avardada nende võimalusi oma elukvaliteedi parandamiseks. Kolmandaks sihiks on parandada puuetega inimesi abistavate, toetatavate võrgustike koostööd.

Nende sihtide saavutamiseks on välja antud mitmesuguseid infomaterjale, korraldatud teavitustegevust erinevates Tallinna linnaosades ning aktiveerimiskoolitusi ja integratsiooniüritusi.

Tunne ennast ja oma võimeid

Olulise osa projektist moodustavad aktiveerimiskoolitused, mille kaudu valmistatakse puudega inimesi ette tarbima tööturuteenuseid. Kursuste eesmärgiks on tõsta osalejate üldist aktiivsust, eneseusaldust ja suhtlemisjulgust, samuti õpetada konkreetseid oskusi töö otsimiseks ning arendada suhtlemisoskust. Soovijatel on võimalik suhelda psühholoogi ja sotsiaaltöötajaga individuaalsetel konsultatsiooniseanssidel.

Töötab kaks gruppi: eesti- ja venekeelne, neid juhendavad psühholoogid **Anna-Liisa Tiisma** ja **Oksana Peetsalu**. Palju tähelepanu pööratakse eneseanalüüsile (isiksuseomadused,

sed, hoiakud, huvid, väärtused), tööotsimisoskustele (CV jt dokumentide koostamine, töövestlus) ja suhtlemisoskusele (kehtestamine, kuulamine, konfliktiga toimetuleku oskused). Kasutatavad meetodid on mitmekülgsed ja interaktiivsed, töötatakse nii loengu kui arutelu vormis, teemasid uuritakse individuaalselt, kuid ka paari-kolmekauppa, mängitakse rollimänge.

tööd otsima

Aegajalt antakse kodus iseseisvaks lahendamiseks ülesandeid.

On teada, et kõige enam töökohti leitakse sõprade-tuttavate kaudu, erivajadustega inimesed pole selles osas erandiks. Seega on oluline inimeste omavaheline tutvumine ja sõbrunemine, et igäihe sotsiaalne võrgustik saaks laieneda. Tänavu on nn sotsiaalse integratsiooni ürituste raames külastatud botaanikaaeda ja telerorni – igati tore vaheldus tavapärasematele käikudele.

Töö saamine polegi kõige olulisem

„Lapates eelmise aasta koolituse tagasisidelehti, jäi mulle silma, et inimesed hindasid eeskätt julgust, enesekindlust, kontakte, positiivseid emotsioone, eneseanalüüsi oskust, mida nad koolituselt kaasa said, ehkki kasulikuks peeti ka omandatud konkreetseid tööotsimise oskusi,“ märgib projekti idee autor ja eestve-

daja **Külli Urb**. Sama meelt on ka koolitajad. „Üks peamistest kasudest, mida ma selle koolituse puhul näen, on see, et inimesed saavad koos olla, näha teiste sarnaseid ja erinevaid kogemusi ning jagada teistega ka enda maailma,“ ütleb Anna-Liisa Tiisma. „Koolitajana tunnen, et meie grupis on selleks päris mõnus ja turvaline õhukond. Arvan, et positiivne kogemus grupis annab lisajulgust ja toetab eneseusaldust ka grupivälistes situatsioonides.“ Niisamuti tõdeb Okšana Peetsalu: „„Värvilise vihmavarju“ alguses pöörasin rohkem tähelepanu teadmistele, aga projekti jooksul sain aru, et eesmärk polegi kõiki inimesi tööle suunata. Olulisem on suhtlemine. See on projektis osalejate jaoks suur väärtus – end väljendada, jagada probleeme, tundeid.“

Sotsiaalne aktiivsus aitab kaasa elurõõmu ja optimismi säilitamisele, olles oluline ka töö leidmisel. Tallinna Puuetega Inimeste Koja tegevuskeskuses (Endla 59, Tallinn) on alati võimalus kohtuda endiste sõprade-tuttavatega ja sõlmida uusi tutvusi. Tegevuskeskuse ukseid on avatud igal tööpäeval kella 10-18 (vt ka www.tallinnakoda.ee). Tule ja osale! Võib-olla leiad just siit endale toreda sõbra ning tema kaudu meelepärase töö.

„Värvilises vihmavarjus“ osalejad ütlesid:

“Tunnen, et on olemas perspektiiv tuleviku suhtes, optimism leidmaks tööd.”

“Tunnen end inimesena.”

“Kaks korda nädalas grupi töös osalemine mõjub distsiplineerivalt, nagu töö käimine.”

“Viin siit endaga kaasa uusi teadmisi, mida saan kasutada edaspidises elus.”

“Kodus nelja seina vahel istumise asemel on mul võimalus meeldivate inimestega suhelda ja hästi aega sisustada.”

“Siin on võimalik rääkida oma probleemidest, sarnaste muredega inimesed oskavad üksteist aidata.”

Tööturuteenuste ja -toetuste seaduse tutvustus

Tööturuteenuste ja -toetuste seaduse eesmärgiks on tööealise elanikkonna võimalikult kõrge tööhõive saavutamine ning pikaajalise töötuse ja tööturult tõrjutuse ennetamine tööturuteenuste osutamise ja tööturutoetuste maksmise kaudu.

Mõisted

- **Tööotsija** – isik, kes otsib tööd ja on tööotsijana arvele võetud;
- **Töötu** – isik, kes ei tööta, on töötuna arvele võetud ja otsib tööd. Töötu otsib tööd, kui ta täidab individuaalset tööotsimiskava ning on valmis vastu võtma sobiva töö ja kohe tööle asuma;
- **Puudega töötu** – töötu, kellel on puue või kes on tunnustatud püsivalt töövõimetuks riikliku pensionikindlustuse seaduse alusel;
- **Tööturuteenus** – teenus, mida osutatakse töötule ja tööotsijale töö leidmiseks ja tööalase arengu soodustamiseks ning tööandjale sobiva tööjõu saamiseks;
- **Pikaajaline töötu** – töötu, kes ei ole olnud hõivatud töö või tööga võrdsustatud tegevusega vähemalt 12 kuud. 16-24 aastane noor inimene on pikaajaline töötu, kui ta ei ole hõivatud töö või tööga võrdsustatud tegevusega vähemalt kuus kuud.
- **Individuaalne tööotsimiskava** – kõiki tööturuteenuseid osutatakse individuaalse tööotsimiskava alusel. See koostatakse kõikidele töötutele nende arvele tulekul. Individuaalne tööotsimiskava aitab planeerida töötule töö leidmiseks ja tööle rakendamiseks vajalikke tegevusi

Tööturuteenused

Tööturuteenuste osutamisel lähtutakse nii töötu erialast, töökogemustest, õigustest vabalt tööd valida kui ka tööturu vajadustest ja võimalustest.

- 1. Teavitamine tööturu olukorrast ning tööturuteenustest ja -toetustest** – teabe andmine tööturu seisu ja muudatuste, tööturuteenuste sisu ja nende saamise tingimuste ning tööturutoetuste saamise tingimuste kohta;
- 2. Töövahendus** – töötule ja tööotsijale sobiva töö ning tööandjale sobiva töötaja leidmine. Sobivaks tööks loetakse esimese 20 nädala vältel töötuna arvele võtmisest tööd:
 - mille puhul sõiduks tööle ja tagasi ei kulu rohkem kui kaks tundi päevas ega rohkem kui 10% kuupalgast;
 - mis vastab haridusele, erialale ja varasemale töökogemusele;
 - mille eest pakutav töötasu on vähemalt 60% isiku ühe kuu keskmisest sotsiaalmaksuga maksustatavast tulust.

Uuest aastast jõustub tulumaksuseaduse säte, mida kohaldatakse tagasiulatuvalt alates 1. jaanuarist 2006. Selle kohaselt ei maksustata tulumaksuga kulutusi, mida tööandja on teinud töötajale, kellel on tuvastatud töövõime kaotus alates 40% (kuulmispuude puhul kuulmislangusega alates 30 detsibellist) või kellele on määratud puude raskusaste, tööandja antud abivahendeid väärtuses, mis ei ületa kalendriaastas 50% töötajale või teenistujale kalendriaasta jooksul makstud ja sotsiaalmaksuga maksustatud väljamaksete summast.

kuomadustele, haridusele ja oskustele vastava haridustee, tööalase valiku, koolituse või töö soovitamise;

- 3. Tööturukoolitus** – töötule korraldatav tööalane koolitus, kus omandatakse või arendatakse ameti- või muud oskusi, mis soodustavad isiku töölerakendamist;
- 4. Karjäärinõustamine** – töötule ja töö- või teenistussuhte lõpetamise kohta teate saanud tööotsijale tema isikuomadustele, haridusele ja oskustele vastava haridustee, tööalase valiku, koolituse või töö soovitamise;
- 5. Tööpraktika** – praktilise töökogemuse saamiseks osutatav tööturuteenus, mis täiendab tööks vajalikke praktilisi teadmisi ja oskusi;
- 6. Avalik töö** – ajutine tasuline töö, mis ei eelda kutse-, eri- ega ametialast ettevalmistust;
- 7. Tööharjutus** – teenus tööharjumuse taastamiseks või esmase tööharjumuse omandamiseks eesmärgiga valmistada töötut ette töölkäimiseks;
- 8. Palgatoetus** – tööandjale töötu töölerakendamiseks makstav toetus. Palgatoetusega saab tööle rakendada töötut, kes on töötuna arvelevõtmisele eelnenud 12 kuu jooksul vabanenud vanglast või olnud töötuna arvel järjest üle 12 kuu ega ole tööd leidnud. 16-24-aastase töötut saab palgatoetusega tööle rakendada, kui ta on olnud töötuna arvel järjest üle kuue kuu ega ole tööd leidnud;
- 9. Ettevõtluse alustamise toetus** – toetus töötule ettevõtluse alustamiseks;

Teenused puudega töötule:

10. Tööruumide ja -vahendite kohandamine – seisneb tööandja ehitise, ruumi, töökoha või töövahendi puudega isikule ligipääsetavaks ja kasutatavaks muutmises;

11. Töötamiseks vajaliku tehnilise abivahendi tasuta kasutada andmine;

12. Abistamine tööintervjuul – teenus töötule, kes vajab puudest tulenevalt abi tööintervjuul tööandjaga suhtlemiseks;

13. Tugiisikuga töötamine – teenus töötule, kes vajab töötamisel puudest tulenevalt abi ja juhendamist.

Tööturutoetused

1. Töötutoetus – õigus saada inimestel, kes töötuna arvelevõtmisele eelnenud 12 kuu jooksul on olnud hõivatud vähemalt 180 päeva tööga või tööga võrdsustatud tegevusega;

2. Stipendium – stipendiumi makstakse töötule, kes osaleb ka 40 tundi kestval tööturukoolitusel, tööpraktikal või tööharjutuses;

3. Sõidu- ja majutustoetus – makstakse töötule, kes osaleb tööturukoolitusel või tööpraktikas.

Allikas:
Sotsiaalministeerium,
www.sm.ee

Lionsid tunnustavad erivajadusega noort inimest

Tallinn Vanalinna Lions Club tunnustab ühte erivajadusega noort inimest erakorralise teo sooritamise eest stipendiumiga. 12 000 krooni suuruse summa võib selle saaja kuldada õpingutele või muudele talle olulistele tegevustele.

Vanalinna lionsid soovivad juhtida nimetatud stipendiumi väljaandmisega tähelepanu puuetega noorte erilistele tegudele ning vajadustele. Stipendiumi võib taotled kuni 30-aastane noor inimene, kellel on puue. Puude liik ega selle põhjus ei oma taotlemisel tähtsust.

Stipendiumi taotleja peab olema korra saatnud mõne eriliselt silmapaistva teo. Tegu võib olla sooritatud ükskõik millises eluvaldkonnas – sport, muusika, õppimine, töö, teadus või muu. Taotlust peab toetama Eestis asuv „lõviklubi”. Üks klubi võib toetada ka mitut taotlust.

Stipendiumi saaja valib välja kuueliikmeline žürii, millesse kuuluvad LC Tallinn Vanalinna president **Toomas Trei**, projekti initsiaator **Matti Klaar**, LC Keila president **Heiti Elster**, LC Tal-

linn Kristiine president **Ivar Kulbin**, Eesti Puuetega Inimeste Koja juhatuse esimees **Helve Luik** ja Sotsiaalministeeriumi sotsiaalala asekancler **Riho Rahuoja**. Žürii esimeheks on vanalinna klubi president, kel on otsustav hääl, kui hääled kandidaatide vahel jagunevad võrdselt.

Taotlused tuleb esitada LC Tallinn Vanalinna aadressil Öismäe tee 81-20, 13515 Tallinn hiljemalt **15. märtsiks kell 12**. Need peavad olema põhjendatud, võimalusel täiendatud fotodega ning varustatud lisamaterjalidega (kas õppeastutuse, tööandja vms poolt).

Stipendium antakse välja Tallinn vanalinna lionsklubi heategevusöhtul 27. aprillil 2007. Stipendiumi saaja nimi ning tema poolt sooritatud eriline tegu avaldatakse ka ajakirjandusväljaannetes.

Tulumaksuseaduse muudatus

Kõigile erivajadustega töötajatele ja nende tööandjatele on oluliseks toeks 1. juulil 2006 jõustunud tulumaksuseaduse muudatus, mille kohaselt liikumisraskustega puudega inimese sõit kodunt tööle ja tagasi võrdsustati töösõiduga ning selle kulu kompenseerimist ei loeta erisoodustuseks ega maksustata tulumaksuga.

Tööandja võib liikumisraskustega puudega isikule maksta hüvitist seoses isikliku mootorsõiduki kasutamise sõiduks elukoha ja töökoha vahel kui selleks ei ole võimalik kasutada ühistransporti või kui ühistranspordi kasutamine põhjustab töötaja liiku-

mis- ja töövõime olulist langust. Maksu- ja Tolliamet on Eesti Puuetega Inimeste Kojale saadetud kirjas öelnud: „Puudega inimesel enda ei pea autojuhilube olema, keegi võib teda koju ja tööle sõidutada. Oluline on ainult see, et hüvitist makstaks töötajale, mitte tema autojuhile. Seega, otsus tuleb vormistada nii, et hüvituse saajaks on töötaja.”

Mootorsõiduki kasutamist tõendavaks dokumendiks sobib juhi kinnitus (tõend), et ta puudega inimest tööle ja tagasi sõidutab, vajalik on ka koopia sõiduki tehnilise passist.

AMETIREDEL EI OLE REDEL!

*Puue pole
takistus.*

Toetab Euroopa Liit

Eesti Puuetega Inimeste Koda

www.epikoda.ee

TÖÖ OTSIMINE

41-aastane õppimisvõimeline
puudega mees otsib tööd.
Kontakt: tel 661 6629
E-post epikoda@epikoda.ee
Toompuiestee 10,
10137 Tallinn
Eesti Puuetega Inimeste Koda